

Tambura u Glazbenoj školi u Varaždinu

Tuđan, Jurica

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Music / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:116:388435>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

VIII. ODSJEK

Integrirani preddiplomski i diplomski instrumentalni studij – smjer Tambure

JURICA TUĐAN

TAMBURA U GLAZBENOJ ŠKOLI
U VARAŽDINU

DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

VIII. ODSJEK

Integrirani preddiplomski i diplomski instrumentalni studij – smjer Tambure

TAMBURA U GLAZBENOJ ŠKOLI
U VARAŽDINU

DIPLOMSKI RAD

Mentor: Veljko Valentin Škorvaga, v. pred.

Student: Jurica Tuđan

Ak. god. 2023./2024.

ZAGREB, 2024.

DIPLOMSKI RAD ODOBRILO MENTOR

Veljko Valentin Škorvaga, v. pred.

Potpis

U Zagrebu 25. ožujka 2024.

Diplomski rad obranjen _____ ocjenom _____

POVJERENSTVO:

1. n. doc. art. Siniša Leopold _____
2. doc. art. Matija Fortuna _____
3. Veljko Valentin Škorvaga, v. pred. _____

OPASKA:

PAPIRNATA KOPIJA RADA DOSTAVLJENA JE ZA POHRANU KNJIŽNICI
MUZIČKE AKADEMIJE

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Tamburaštvo u Varaždinu	2
2.1. Povijesni pregled početka muziciranja na tamburama u Varaždinu i okolici	2
2.2. Radničko kulturno-umjetničko društvo <i>Sloboda</i>	5
2.3. Kulturno-umjetničko društvo <i>Vilko Jurec</i>	6
2.4. Radničko kulturno-umjetničko društvo <i>Ivo Mikac</i>	7
3. Počeci nastave tambure u Glazbenoj školi u Varaždinu	9
3.1. Nastava tambure	10
3.2. Tamburaški orkestar Glazbene škole u Varaždinu	10
3.3. Značajniji nastupi tamburaškog orkestra	12
4. Uvođenje i razvoj tambure kao glavnog predmeta u Glazbenoj školi u Varaždinu	16
4.1. Intervju nastavnika Miodraga Paravinje	16
4.2. Sadržaj i pitanja intervjuja	16
Zaključak	22
Literatura	23
Popis slika	24

Sažetak

Cilj je diplomskog rada opisati uvođenje i razvoj tambure u nastavnome procesu u Glazbenoj školi u Varaždinu. Uvodni dio rada odnosi se na sam instrument, odnosno njegov kratak opis. Prije uvođenja tambure u sustav Glazbene škole u Varaždinu muziciralo se na tamburama u Varaždinu i bližoj okolini i nekoliko desetljeća ranije, najviše u radničkim i kulturno-umjetničkim društvima. Iz tog razloga jedan dio rada posvećen je proučavanju sviranja na tamburama prije njihova uvođenja u školski sustav obrazovanja. Bitno je naglasiti da je Varaždin jedan od prvih gradova koji je prihvatio tamburu i uveo ju u Nastavni plan i program glazbene škole početkom šezdesetih godina prošlog stoljeća. Iako tambura nije ispočetka bila uvedena kao glavni predmet, muziciralo se na njoj veoma kvalitetno i na zavidnoj razini. Tamburaški orkestar Glazbene škole u Varaždinu osvojio je brojne nagrade na natjecanjima i nastupao diljem zemlje, Europe pa čak i u Americi te svugdje izazvao pozitivne reakcije. Osim što će u radu biti opisana tambura i tamburaški orkestar Glazbene škole u Varaždinu iz tog doba, jedan dio bit će usmjeren i na tamburu kao glavni predmet, odnosno doba današnjice o kojemu će neke informacije uz intervju dati jedan od nastavnika tambura u Glazbenoj školi u Varaždinu, Miodrag Paravinja. Kao glavni predmet u osnovnoškolsko obrazovanje tambura je u varaždinsku glazbenu školu uvedena 2012. godine, a dvije godine kasnije, točnije 2014., uvedena je kao glavni predmet i u srednju školu. Svake se godine na taj smjer upisuje nekoliko učenika koji tijekom osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja mogu steći zvanje *glazbenik tamburaš* te time imaju mogućnost nastaviti svoje daljnje školovanje na muzičkim akademijama.

Ključne riječi: tambura, Glazbena škola u Varaždinu, Nastavni plan i program, tamburaški orkestar, glavni predmet

Summary

The aim of this master's thesis is to describe the introduction and development of the tamburitza in the educational process at the Music School in Varaždin. The introductory part of the thesis relates to the instrument itself, providing a brief description. Before the introduction of the tamburitza into the system of the Music School in Varaždin, tamburitza playing was prevalent in Varaždin and the surrounding areas several decades earlier, primarily within workers' and cultural-artistic societies. For this reason, a portion of the thesis is dedicated to studying tamburitza playing before its integration into the educational system. It is essential to emphasize that Varaždin was one of the first cities to embrace the tamburitza, incorporating it into the curriculum of the music school in the early 1960s. Although the tamburitza was not initially introduced as a primary subject, high-quality and commendable playing was achieved on it. The tamburitza Orchestra of the Music School in Varaždin won numerous awards at competitions, performed across the country, Europe, and even on another continent, eliciting positive reactions everywhere. In addition to describing the tamburitza and the tamburitza orchestra of the Music School in Varaždin from that period, a section of the thesis will focus on the tamburitza as a primary subject, specifically in the present day. Information about this contemporary era will be provided through an interview with one of the tamburitza teachers at the Music School in Varaždin, Miodrag Paravinja. Introduced as a primary subject in elementary education in 2012 at the Varaždin Music School, the tamburitza was later included as a primary subject in high school in 2014. Each year, a few students enroll in this program, allowing them to earn the title of tamburitza musician through elementary and high school education, with the opportunity to continue their further studies at music academies.

Key words: tamburitza, Music School in Varaždin, curriculum of the music school, tamburitza orchestra, primary subject

1. Uvod

Ovaj diplomski rad donosi povijesni pregled sviranja tamburaških instrumenata u gradu Varaždinu i njegovoj bližoj okolini te uvođenje tambura u nastavu u Glazbenoj školi u Varaždinu od samog početka pa sve do današnjeg doba kada je tambura uvedena kao glavni predmet. Interes za sviranje tambura i varaždinsko područje iz kojega potječe autor rada razlog su odabira ove teme za diplomski rad.

Varaždin, grad baroka i bogate kulturne baštine, važno je središte sjeverozapadne Hrvatske što se tiče gospodarstva i kulture. Bitno je navesti da je 1828. godine baš u njemu otvorena prva glazbeno-obrazovna ustanova na slavonskom jugu iz koje je proizašlo mnogo vrhunskih glazbenika, od opernih i instrumentalnih solista sve do istaknutih glazbenih pedagoga. Kada je riječ o tamburi i tamburaškoj glazbi, ističe se po tome što ju je prva prihvatila i uvela u Nastavni plan i program svoje škole. (Ferić, 2011: 184)

Tambura je nacionalno glazbalo u Hrvata i ima veliku ulogu u hrvatskoj tradiciji. Pripada skupini kordofona, odnosno instrumenata kod kojih se ton dobiva titranjem jedne ili više zategnutih žica. Ona je trzalačko glazbalo s ovalnim, kruškolikim, tikvastim ili gitarastim trupom, a razvila se iz dugovrate lutnje (Ferić, 2011: 20). Tambure se dijele na bisernicu, brač, čelović, čelo, bugariju i berde. Sviranje svakog od navedenih instrumenata zahtijeva savladavanje određenih tehnika i pravila. U glazbenim školama učenici stječu praksu sviranja svih tamburaških instrumenata, s time da su im bisernica ili brač primarni instrument, a ostale uče posebno, ovisno o stupnju obrazovanja i potrebi sviranja u komornom ansamblu i/ili tamburaškom orkestru.

U diplomskom radu bit će opisan razvoj tamburaštva u Glazbenoj školi u Varaždinu. U samim počecima tambure u varaždinskoj glazbenoj školi taj instrument nije se mogao učiti svirati kao primarno glazbalo iako je bio obavezan. Iz tog razloga jedan je dio rada posvećen baš tome periodu, dok se drugi odnosi na doba kada je tambura pronašla mjesto u toj školi kao glavni predmet. Prije nego se tambura počela učiti u glazbenoj školi muziciralo se na tom instrumentu znatno ranije u Varaždinu i okolini, a to razdoblje opisano je na samom početku ovoga rada.

2. Tamburaštvo u Varaždinu

2.1. Povijesni pregled početka muziciranja na tamburama u Varaždinu i okolici

Kako je spomenuto i prije, muzicirali su Varaždinci na tamburama i nekoliko desetaka godina prije nego je tambura pronašla svoje mjesto u varaždinskoj glazbenoj školi. Sviranje na tamburama najviše se prakticalo u tadašnjim obrtničkim i radničkim kulturno-umjetničkim društvima. Prema informacijama koje donosi Mihael Ferić može se utvrditi da su neki početci sviranja tambura u tom kraju bili krajem 19. stoljeća što se potvrđuje podatkom iz *Hrvatskog tamburaškog zbornika Tamburica* I. tečaj iz 1903. – 1904. godine gdje je objavljeno da je *Prvo obrtničko radničko tamburaško društvo Napred* proslavilo 15. godišnjicu djelovanja. (2011: 184)

Varaždinski radnici i manji obrtnici osnovali su 1886. godine *Radničko hrvatsko pjevačko društvo Vijenac* kako bi mogli unaprjeđivati svoj stalež. Od 1891. godine uz osnivanje ženskog zbora krenuo je s djelovanjem i tamburaški zbor koji je imao 10 svirača. Vođa i dirigent bio mu je Janko Puchly. Društvo je djelovalo do 1946. godine kada se spojilo s drugim društvom po imenu *Sloboda* koje će kasnije biti detaljnije opisano. (Filić, 1972: 270 – 275)

Slika 1: Proslava posvećenja nove zastave hrv. pjevačkog društva Vijenca godine 1901. (Filić, 1972: 273)

U tome kraju djelovalo je krajem 19. st. i *Pjevačko-tamburaško društvo Tamburica* čije je središte bilo kraj Varaždina u Sv. Iliji. Na to upućuje podatak iz *Hrvatskog državnog arhiva* gdje je navedeno da su prihvaćena određena pravila toga društva. Tamburaši koji su tamo sudjelovali svirali su pomoću *hajdi* te nisu smjeli biti mlađi od 15 godina. Obvezno su morali poznavati notno pismo kako bi mogli priređivati koncerte i razne prigode. Ako su neki od članova neopravdano izostali s probe, dužni su bili platiti određenu kaznu za taj izostanak, a ako se to dogodilo više puta, bili su uklonjeni iz društva. Po ovim podacima može se zaključiti da su pravila bila stroga kako bi se što kvalitetnije i učinkovitije radilo. (Ferić, 2011: 184)

U Varaždinu je 30. rujna 1896. godine osnovan *Prvi varaždinski tamburaški zbor* koji je brojio čak 40 svirača. Taj je zbor nastupao na nekoliko koncerata, ali je ubrzo prestao s radom. Godine 1901. gradonačelnik Breitenfeld pozvao je tamburaše na sastanak te su uspjeli ponovno pokrenuti svoj rad. Zbor je dobio svoje prostorije za vježbanje te je zbog velikog interesa brojio više od stotinu članova. Tada je taj tamburaški zbor bio najveći u cijeloj Hrvatskoj. (ibid., 190)

U varaždinskome je kraju na prijelazu u 20. st. djelovalo nekoliko tamburaških zborova. Prema informacijama iz članka časopisa *Tamburice* djelovao je i *Drugi tamburaški zbor*, ali njegovo ime nažalost nigdje nije spomenuto. Neka društva imala su i pjevački i tamburaški zbor. Jedno od njih je *Katoličko djetičko društvo* dok uz njega djeluje tamburaški zbor kapucinskog konvikta *Zvonimir*. Varaždinske Toplice, gradić pokraj Varaždina, također su imale svoje tamburaše koji su u to vrijeme svirali u *Varaždinsko-topličkom tamburaškom zboru* kada se još prakticiralo svirati na farkašicama, odnosno tamburama Farkaševa sustava. (ibid., 184, 194)

S radom je 1908. godine počelo gimnazijsko tamburaško društvo koje je kasnije dobilo ime *Svačić* (Filić, 1972: 90). „Nakon dva održana koncerta zbor lijepo napreduje i ima 60 izvršujućih članova.“ (Ferić, 2011: 184) Orkestrom je tada ravnao prof. Milan Stahuljak. (ibid.) Iste godine varaždinski stolar Kazimir Herceg osnovao je društvo pod nazivom *Cecilija* u sklopu kojeg je od 1910. godine bio aktivan i tamburaški zbor. Zanimljiva je činjenica da su u tome zboru djelovale pretežno djevojke. (Filić, 1972: 90)

Slika 2: Tamburaški zbor društva Sv. Cecilija u Varaždinu (Filić, 1972: 91)

Svoj tamburaški zbor u to doba imala su i braća Hegyi. Koncerte su priređivali po cijeloj Europi pa čak i u Americi, a za domaću publiku zasvirali su 4. rujna 1910. godine u gostionici *Kod Slavka*. Bio je to prvi hrvatski dječjački zbor iz Varaždina pod imenom *Rodoljub*, a ravnatelj mu je bio Stjepan Hegyi. (Filić, 1972: 92)

Slika 3: Prvi hrv. dječjački zbor Rodoljub iz Varaždina (Filić, 1972: 92)

Kako još Ferić tvrdi, *Hrvatska tamburica* iznijela je neke podatke i o *Poštanskom tamburaškom zboru*. Informacije se odnose na tridesete godine prošlog stoljeća kada je zbor djelovao. Članovi su 1. svibnja 1937. godine pripremili vlastiti koncert u kazališnoj restauraciji, a dirigent je bio Rikard Strel. Uz program koji su izveli i činjenicu da je orkestar bio član *Hrvatskog tamburaškog saveza* moglo bi se zaključiti da je orkestar bio jedan od kvalitetnijih u varaždinskome kraju pa i cijeloj Hrvatskoj (Ferić 2011: 184, 185)

Uz sve navedene tamburaške zborove djelovalo je u Varaždinu i okolici još nekoliko društava koja su muzicirala na tamburama prije uvođenja samog instrumenta u Nastavni plan i program tada već postojeće varaždinske glazbene škole. To su bili: *Radničko kulturno-umjetničko društvo Sloboda*, *Kulturno-umjetničko društvo Vilko Jurec* te *Radničko kulturno-umjetničko društvo Ivo Mikac – Varaždin*.

2. 2. Radničko kulturno-umjetničko društvo *Sloboda*

Radničko-naobrazbeno društvo Sloboda, kako glasi prvo ime ovoga društva, krenulo je s radom davne 1905. godine. Od samog je početka organiziralo tečajeve, sastanke i raznorazne zabave na kojima je uz pjevačku i kazališno-diletantsku skupinu nastupao i tamburaški zbor u kojemu je sudjelovalo 14 svirača. Budući da je početak društva bio dosta težak zbog loše financijske situacije, svoje probe i vježbanja imali su po gostionicama i vlastitim stanovima. Iz informacija koje donosi Krešimir Filić saznaje se da je tamburašima rukovodio Stjepan Hegyi (1972: 278). Godine 1933. društvo je promijenilo naziv u *Radničko kulturno-prosvjetno društvo Sloboda*. Te iste godine nastupali su tamburaši na nekoliko skupština, a priredili su i tri vlastita koncerta od kojih je jedan bio i za bolesne osobe na izletu u Klenovniku. U to doba šef dirigent tamburaškog zbora bio je Rikard Strel. Godine 1938. i 1939. u dva navrata su organizirali i zajedničke koncerte s društvom *Jednakost* iz Zagreba. Svoj dio programa imao je tamburaški orkestar i na koncertu organiziranom uoči 150. godišnjice francuske revolucije 1939. godine. Društvo je 1945. godine promijenilo ime u *Radničko kulturno-umjetničko društvo Sloboda*. (ibid., 278 – 281) Nakon Drugoga svjetskog rata, za vrijeme kojeg društvo nije djelovalo, pročelnikom tamburaške sekcije bio je imenovan Franjo Kušter. Trebalo je tada ponovno uz pjevače i članove dramske sekcije sabrati i tamburaše te im prikupiti tamburaške instrumente i note. Prije proslave 40 godina rada društva uspjela se formirati tamburaška sekcija. Za dirigenta je bio izabran Milan Drašković koji je svirače za kratko vrijeme uspio jako dobro uvježbati. Bila je lijepa gesta pekarske zadruge *Napred* koja je društvu pomogla u nabavci tambura kako bi tamburaški

zbor mogao normalno funkcionirati (Frntić, Santo, Ivanuša, 1955: 107 – 113). Može se svakako reći da je tamburaški orkestar uz ostale sekcije društva ostvario svojim djelovanjem sjajne uspjehe i vrijedne zasluge.

Slika 4: Tamburaška sekcija Slobode 1930. godine (Frntić, Santo, Ivanuša, 1955)

2. 3. Kulturno-umjetničko društvo *Vilko Jurec*

Kulturno-umjetničko društvo iz Varaždina pod imenom *Vilko Jurec* osnovano je 1946. godine. U počecima rada u društvu bila je aktivna samo limena glazba. Nakon samo dvije godine, točnije 1948., uz nekoliko sekcija uspio se formirati i tamburaški zbor koji je brojao 18 članova. Kako Filić tvrdi, „U subotu, dne 29. V. 1959. na večernjoj priredbi u kazališnoj koncertnoj dvorani svirao je tamburaški orkestar *Vilka Jureca* te je pod trećom točkom izveo Zlatka Špoljara: *Veče na Dravi* te Borisa Krnca: *Ples broj 2*. Dirigirao je i tamburašima Ćiro Ernoić“ (1972: 308). Limena glazba prestala je sa svojim radom 1967. godine te je u sklopu društva ostala djelovati jedino folklorna sekcija koju je pratio tamburaški orkestar. Nastupali su u to doba po cijeloj Hrvatskoj, Sloveniji, a posjećivali su i gradišćanske Hrvate (ibid., 310). Godine 1978. tamburaše je preuzeo Dragutin Koren. Od tada su djelovali kao samostalan tamburaški orkestar, a usput su pratili i plesače te pjevački zbor. Svojim muziciranjem osvajali su mnoge nagrade i priznanja. Orkestar je početkom devedesetih godina promijenio ime u *Tamburaški orkestar KUD-a Varteks*. Na mjesto dirigenta Dragutina Korena došao je 2008. godine Tibor Bün, nekadašnji član orkestra, koji svojim radom s orkestrom postiže zavidne rezultate. Godine

2012. orkestar je promijenio ime u *Tamburaški orkestar Centra tradicijske kulture Varaždin* te pod tim imenom djeluje i danas. (Ferić, 2011: 191 – 193)

Slika 5: Plesna ekipa Vilka Jureca s tamburaškim orkestrom i harmonikašem (Filić, 1972: 309)

2. 4. Radničko kulturno-umjetničko društvo *Ivo Mikac*

Godine 1931. osnovana je *Željeznička glazba – Varaždin* koja je kasnije, točnije 1949. godine, promijenila naziv u *Radničko kulturno-umjetničko društvo Ivo Mikac*. Tamburaška sekcija u društvo uvedena je 1947. godine, a za prvog dirigenta bio je izabran Karlo Klima. Već 1948. godine dirigentom je postao Božidar Ostoić. Orkestar je 1949. godine bio sudionik smotre kulturno-umjetničkih društava u Varaždinu gdje su osvojili prvo mjesto, a dirigent Ostoić dobio je i pisanu pohvalu iz čega možemo zaključiti da su radili jako kvalitetno. Nastupali su tamburaši ovoga društva po cijeloj tadašnjoj Jugoslaviji, a posjetili su i susjednu Mađarsku. Do 1965. godine svirali su na tamburama „Farkaševa sustava“ (Filić, 1972: 296 – 303). Te godine društvo je nabavilo tambure „sremice“ zato što je bila uvedena i folklorna sekcija. Od tada tamburaši samo na novim tamburama organiziraju samostalne nastupe, prate folkloraše, a znali su svirati i za potrebe društva *Sloboda*. Kako je spomenuto i prije, svirao je tamburaški orkestar ovoga društva diljem Jugoslavije, ali svakako bi trebalo spomenuti nastup na drugom festivalu tamburaša u Vinkovcima gdje su osvojili prvo mjesto te zlatni pehar i zlatnu plaketu. (prir. Filić, 1971: 55)

Slika 6: Tamburaška sekcija KUDŽ Ivo Mikac (Filić, 1972: 303)

3. Početci nastave tambure u Glazbenoj školi u Varaždinu

Veliki iskorak za tamburu dogodio se u Varaždinu 1960. godine. Početkom nove školske godine, točnije 1960./61., tambure su uz harmoniku uvedene u Nastavni plan i program Glazbene škole u Varaždinu u sklopu predmeta „narodni instrumenti“ (Filić, 1972: 17). Bila je to prva glazbeno-obrazovna ustanova koja je imala tamburu u školskom sustavu. Ovaj hrabri potez učinili su prof. Marijan Zuber i Milan Jadrošić jer je tamburu u to vrijeme pratio loš glas i nije bila poželjna u školskom sustavu (Ferić, 2011: 185). „Tambura i harmonika međutim, po svojim su tehničkim mogućnostima instrumenti kao i svi drugi, pa su tamburaški i harmonikaški sastavi, s muzikom koja im odgovara, a pod dobrim stručnim rukovodstvom, jednako muzičko-odgojno upotrebljivi kao i ostali tradicionalni sastavi“ (Filić, 1972:18). U početku realiziranja te ideje bile su obavezan predmet učenicima nastavničko-teoretskog odjela, a kasnije su ih u sklopu obrazovanja učili svirati i polaznici duhačkog i gudačkog odjela. Uvođenje tambura u glazbenu školu bilo je prvenstveno potaknuto iz razloga što u osnovnim školama nije bilo klavira, koji je financijski bio nedostižan, pa su učitelji u tom pogledu bili nemoćni. Tu se ideja prihvaćanja tambura učinila izvrsnom jer je odlično mogla poslužiti nastavnicima, a učenici su na njima mogli i skupno muzicirati. Tambure su u odnosu na druge instrumente imale mnoge benefite. Bile su financijski lakše nabavljive te su bile jednostavne za prenošenje. Pozitivno je što se na njima može svirati kolektivno pa je nastavnicima bilo puno lakše otkriti talent za glazbu kod pojedine djece koju su onda mogli uputiti na daljnje obrazovanje u varaždinsku glazbenu školu. (ibid.)

Slika 7: Prof. Marijan Zuber (Palčok, 1978)

3. 1. Nastava tambure

Početak školske godine 1960./61. učenici varaždinske glazbene škole krenuli su s učenjem sviranja tambura. Kako je već spomenuto, isprva je to bio obavezan predmet za učenike teorijskog odjela, a kasnije su ga morali naučiti svirati i puhači i gudači. To je rezultiralo time da je svaki učenik koji je završio glazbenu školu bio spreman za rad u školama kao nastavnik muzičkog odgoja. „Tko je pratio javne nastupe varaždinske Muzičke škole, mogao je zapaziti kako isti učenici, koji su u jednoj točki svirali violine u gudačkom sastavu, u drugoj točki sviraju koji tamburaški instrument“ (Filić, 1972: 18). Učenicima nije bio problem mijenjati instrumente, dakako, to je uspjelo poboljšati i unaprijediti tehniku sviranja tambura koju su stekli na drugim instrumentima. Filić navodi: „Vjerojatno je zato i zvuk tamburaških orkestara na ovoj školi imao posebnu mekoću i punoću“ (ibid.). Posebno su morali savladati trzanje jer im je to bila nova tehnika s kojom se do tada nisu imali prilike susresti (ibid.). U samim počecima sviranja koristile su se troglasne kvintne tambure, a kasnije su uveli G – D sustav koji je četveroglasan (Ferić, 2011: 190). Škola je imala i ideju da se osnuju i razni narodni, plesni ili zabavni sastavi koje će voditi nastavnici. Za takvu vrstu muziciranja bilo je puno zainteresirane djece, a sudjelovanjem u takvim sastavima stjecali su dodatnu praksu na instrumentima. (Filić, 1972: 18)

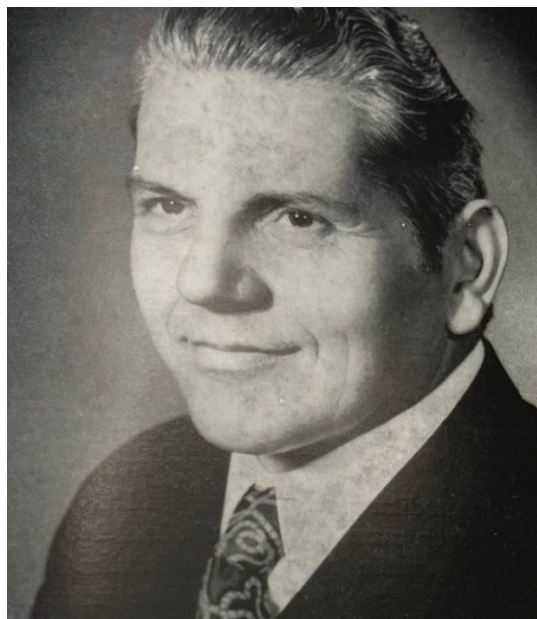
3. 2. Tamburaški orkestar Glazbene škole u Varaždinu

Već početkom 1962. godine osnovan je *Tamburaški orkestar Muzičke škole Varaždin* (Ferić, 2011: 185). Učenici su na ovoj aktivnosti bili prisutni dva puta tjedno po dva školska sata (Filić, 1972: 18). Godine 1963. orkestar je imao već više od 20 svirača. Od samoga početka vodi ga dirigent i glazbeni pedagog Milan Jadrošić. Zoran Palčok u knjizi *Spomenica Muzičke škole Varaždin* za Jadrošića piše:

„Njegovim entuzijazmom i primjerom, kojeg je uspio i ponovno uspijeva svakoj generaciji učenika prenijeti, orkestar sastavljen od mladih doista mladenački djeluje: poletno, s mnogo elana i samoodricanja u amaterskim uvjetima, spreman za nastupe uvijek i svagdje, gdje auditorij, bez obzira na njegov sastav i namjenu želi ili treba čuti izvornu i obrađenu narodnu melodiju odnosno vrijedna glazbena djela stvarana na tom nepresušnom izvoru ideja, nadahnuća i poruka“ (1978: 191).

Orkestar je u prosjeku nastupao 12 puta godišnje. Bili su to nastupi po svim republikama Jugoslavije, inozemstvu pa čak i u Americi. Taj tamburaški orkestar imao je svestran i širok repertoar koji su činili mnogi skladatelji poput Andrića, Stahuljaka, Cosseta, Bradića, Njikoša, Zajca i dr. Redovno su nastupali na raznoraznim priredbama, festivalima i smotrama gdje su osvajali nagrade. Sudjelovanjem na mnoštvu događaja orkestar se dokazao kao vrhunski i pedantan sastav u SR Hrvatskoj i izvan nje. Godine 1975. snimljena je i njihova gramofonska ploča s Andrićevim i Njikoševim djelima. Zanimljivo je da se promocija ploče morala održati čak u varaždinskoj sportskoj dvorani zbog ogromnog interesa publike. Iako su svirali gotovo po cijelom svijetu, najviše nastupa, koji su im ujedno bili i najdraži, imali su u svojem Varaždinu. Skoro da nije bilo događaja na kojem ovaj orkestar nije sudjelovao. Iako se na prvu čini da je sve bilo savršeno, ovaj je orkestar, kao i svaki drugi, imao problema. Bila je to nemogućnost još boljeg tehničkog i muzičkog razvitka. Budući da su se članovi mijenjali iz godine u godinu, jer su najstariji učenici po završetku otišli na studij ili nekim drugim putem, bilo je to teško realizirati. Ipak, na kraju ne treba to gledati kao problem jer glavni je zadatak toga orkestra, kao i cijele glazbene škole, djelovanje u svrhu odgoja i obrazovanja. (Palčok, 1978: 191 – 193)

Nakon odlaska Milana Jadrošića u devet godina izmijenilo se nekoliko dirigenata kada je orkestar malo popustio. Godine 1997. preuzeo ga je Josip Levatić te ga uspio vratiti na scenu. Danas, kada je tambura već uvedena kao glavni predmet u Glazbenu školu u Varaždinu, orkestrom rukovodi nastavnik tambure u glazbenoj školi, Miodrag Paravinja.

Slika 8: Glazbeni pedagog i dirigent Milan Jadrošić (Palčok, 1978)

3. 3. Značajniji nastupi tamburaškog orkestra

Tamburaški orkestar Glazbene škole u Varaždinu već od samog osnutka 1962. godine imao je ozbiljan pristup te radio vrlo kvalitetno i na visokoj razini. „Vrsni poznavatelj glazbe za tamburaški orkestar, umjetnički voditelj i dirigent varaždinskog orkestra Milan Jadrošić, birao je i sastavljao festivalske programe znalački, s istančanim kriterijem za umjetnički vrijednu glazbu“ (Ferić, 2011: 185). Takve programe s veoma zahtjevnim skladbama raznih skladatelja koje su svirali učenici tamburaškog orkestra varaždinske škole malo tko je imao hrabrosti izvoditi. (ibid.)

Javna produkcija u gradskom kazalištu bila je 26. travnja 1962. godine, na njoj je uz ostale izvođače nastupao i tamburaški orkestar glazbene škole. Iste godine 25. svibnja povodom Titova rođendana i susreta gradova Pule i Varaždina na svečanoj priredbi tamburaši su nastupili uz veliki pjevački zbor. U mjesecu kolovozu bila je organizirana turneja u Nizozemsku, točnije mjesto Kerkrade, kamo je uz 59 pjevača ženskoga pjevačkog zbora išlo i 10 članova tamburaškog orkestra. (Filić, 1972: 232)

Tamburaši su nastupili ovim redoslijedom:

„S. Janković: *Tiček i tičica* – zbor uz tamburaški orkestar

Dr. V. Žganec: *Mura, Mura...* – zbor *a capella*

M. Zuber: *Tri rusinske* – zbor uz tamburaški orkestar, tekst rusinski

dr. J. Andrić: *Jasnino kolo* – tamburaški orkestar, dirigent M. Jadrošić

dr. J. Andrić: *Plavanjsko kolo* – zbor uz tamburaški orkestar

I. Ivančan: *Plesovi iz Slavonije* – plesna grupa uz tamb. orkestar u narodnim nošnjama

T. Vidošić: *Hercegovački ples* – tamburaški orkestar, dirigent Milan Jadrošić

T. Boch: *Dvije narodne iz Slavonije* – pjevanje uz tamburaški orkestar: Filipašić Marica i Tarandek Dragica

I. Ivančan: *Plesovi iz Hrvatske Posavine* – plesna grupa uz tamburaški orkestar“ (ibid., 235, 236)

„Razumljivo, da su tamburaški orkestar s narodnim popijevkama i plesovima u narodnim nošnjama pobudili živo zanimanje u okolini koja ih, dosada, nije nikako poznavala“ (ibid.).

Slika 9: Dječji zbor i tamburaški orkestar Muzičke škole god. 1962./63. (Filić, 1972: 239)

Godine 1963. tamburaški orkestar imao je mnogo koncerata po različitim gradovima, to su: Ludbreg, Našice, Čakovec, Đurđenovac te naravno Varaždin. Skoro sav program koji su izvodili snimali su za Radio Zagreb. (Ferić, 2011: 185)

U travnju 1965. godine tamburaški orkestar varaždinske muzičke škole nastupio je na *Festivalu tamburaške glazbe* u Osijeku.

Izvodili su:

„dr. Milan Stahuljak: *Bosansko kolo* – tamburaški orkestar

Rudolf Rajter: *Stara klet* – pjesma na tekst Pavice Hrazdira

pjeva: Tomica Borić, bariton

Zuber – Jadrošić: *Kad noćca se spusti* – izvode: Ženski sekstet i tamburaški orkestar

dr. Milan Stahuljak: *Šimunski tanec* op.51 – tamburaški orkestar“ (Filić, 1972: 246)

Za taj festival prof. Marijan Zuber napisao je članak pod nazivom *Tamburica – obavezan instrument u Muzičkoj školi Varaždin* u kojemu je spomenuo kako u varaždinskoj školi djeluju tri tamburaška orkestra: početnički, napredniji i reprezentativni. Spomenuo je još kako se ti orkestri znaju udružiti i nastupati zajedno, najčešće napredniji i reprezentativni, pa tako orkestar zna ponekad činiti i oko 50 učenika. (ibid.)

„Počevši od III. FTGJ-a *Tamburaški orkestar Muzičke škole Varaždin* redoviti je sudionik te glazbene manifestacije sve do XII. festivala 1985. godine.“ (Ferić, 2011: 185)

Tamburaški orkestar Glazbene škole u Varaždinu predstavljao je svoju školu 13. lipnja 1965. godine na *Smotri dječjih i omladinskih pjevačkih zborova i instrumentalnih ansambla Hrvatske* u Zagrebu povodom 20. godišnjice Oslobođenja. Orkestar je kao i uvijek vodio Milan Jadrošić. Iste godine gostovali su zajedno s dječjim zborom i na koncertu koji je u Zagrebu priredio ansambl zagrebačke pivovare *Tamburica*. (Filić, 1972: 248)

Slika 10: Tamburaški orkestar Muzičke škole god. 1965. – dirigent Milan Jadrošić (Filić, 1972: 246)

U ožujku 1966. godine tamburaški je orkestar nastupio na školskoj javnoj priredbi, a kasnije te godine sudjelovali su u priredbi TV Radija u Varaždinu zajedno s dječjim zborom. (ibid., 250)

Na javnoj produkciji 1967. godine uz soliste nastupili su i tri orkestra od kojih je jedan bio tamburaški. Te godine tamburaški je orkestar s dječjim zborom glazbene škole gostovao u Mađarskoj, točnije u Nagykanizsi, gdje su oduševili publiku, a u listopadu su nastupali i na *X. muzičkoj smotri dječjih i omladinskih pjevačkih zborova, instrumentalnih sastava i folklornih grupa Hrvatske* u Zagrebu gdje su izvodili *Bunjevačku elegiju* i *Susret mladih*. (ibid., 252)

Godine 1968. na priredbi *Muzička smotra djece i omladine Hrvatske* koja je bila u varaždinskom kazalištu pojavio se i tamburaški orkestar glazbene škole (Ferić, 2011:185). Iste godine imali su nastup i u Austriji. (Palčok, 1978:192)

Sudjelovali su na istoj smotri i 1969. godine kada su na pozornicu izlazili u dva navrata. U prvom nastupu pratili su *Dječji pjevački zbor*, dok su u drugom izvodili program za natjecanje. I sljedeće dvije godine nastupali su učenici tamburaškog orkestra na ovoj smotri te su ponovno posjetili Austriju i SR Njemačku. (Ferić, 2011: 190)

Godine 1974. nastupali su na završnom koncertu *XVII. muzičke smotre djece i omladine Hrvatske* gdje im se pridružio orkestar varaždinske *Gimnazije* te tamburaški orkestri iz Samobora i Slavnskoga Broda. (ibid.)

Ferić još piše:

„*Tamburaški orkestar Muzičke škole Varaždin* redao je pod vodstvom Milana Jadrošića uspješne nastupe na sljedećim smotrama u Varaždinu i jedanput u Gospiću, sve do 1980. godine, od kada kategorija „tamburaški orkestar“ više nije bila u programu smotre. Uz školski orkestar redovito su nastupali vokalni solisti učenici Odjela za solo pjevanje, ansambli i zborovi ove ugledne školske institucije, poznate kao rasadište vokalnih i instrumentalnih solista glazbenika. Ta je činjenica bila još jedna velika prednost Varaždinaca naspram ostalih tamburaških orkestara koji takve mogućnosti nisu imali“. (ibid.)

Iste je godine tamburaški orkestar otputovao u Sjedinjene Američke Države gdje su održali dvadesetak koncerata u 12 različitih gradova (Palčok, 1978: 192). Bio je tamo gost *Festivala tamburaških orkestara omladinske kulturne federacije Hrvatske bratske zajednice* (Ferić, 2011: 190). „Susreti s publikom, posebno s našim ljudima u tuđini, postali su ne samo svojevrsni praznici glazbe već ponovni i nezaboravni doživljaj o domovini i s domovinom, koju su im mladi tamburaši prezentirali iz sveg srca.“ (Palčok, 1978: 192)

Orkestar je redovno sudjelovao na festivalu *Dani kajkavske riječi* u Zlataru te na *Krapinskom festivalu*. Treba napomenuti da su bili i dio *Varaždinskih baroknih večeri*. Godine 1975. snimili su i gramofonsku ploču sa skladbama dvojice autora, Njikoša i Andrića. (ibid.)

Odlaskom Milana Jadrošića orkestar, što se tiče javnih nastupa, nije više bio toliko aktivan. Godine 1997. preuzeo ga je Josip Levatić koji ga je uspio oživjeti. Od 2004. godine nastupaju na smotrama glazbenoga stvaralaštva djece i mladeži Varaždinske županije, a 2010. godine nastupio je ponovno i na *Festivalu hrvatske tamburaške glazbe*. (Ferić, 2011: 190)

4. Uvođenje i razvoj tambure kao glavnoga predmeta u Glazbenoj školi u Varaždinu

Velik preokret za tamburu u Varaždinu dogodio se prije nešto više od desetak godina kada je u glazbenoj školi otvoren poseban odjel za tambure. Učenici su dobili mogućnost učenja sviranja tambure kao primarnog instrumenta i postati profesionalni glazbenici tamburaši. Tijekom osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja stječu praksu sviranja tambure na visokoj razini. Svoj rad i ljubav prema tamburi publici prezentiraju na vlastitim koncertima, školskim produkcijama i raznoraznim manifestacijama te gotovo svake godine sudjeluju na županijskim, državnim i međunarodnim tamburaškim natjecanjima. Osim solističkog sviranja sudjeluju i u školskim komornim tamburaškim ansamblima i tamburaškom orkestru gdje stječu praksu skupnoga muziciranja.

4.1. Intervju nastavnika Miodraga Paravinje

U ovome diplomskom radu proveden je intervju sa sadašnjim nastavnikom tambura u Glazbenoj školi u Varaždinu, Miodragom Paravinjom. Intervju je proveden 9. veljače u prostorima Glazbene škole u Varaždinu u učionici nastave tambura. Zabilježen je u audioformatu u trajanju od 19:21 minuta i uz suglasnost Miodraga Paravinje. Korištena je metoda vezanog intervjuja.

4.2. Sadržaj i pitanja intervjuja

1. *Koje je godine uvedena tambura u Glazbenu školu u Varaždinu kao glavni predmet u osnovnom i srednjem glazbenom obrazovanju?*

Tambura je kao tradicionalni hrvatski instrument bila već i prije prisutna u Glazbenoj školi u Varaždinu. To je bilo razdoblje 70-ih godina prošlog stoljeća za vrijeme pokojnog profesora Jadrošića. Što se tiče novijeg vremena, od 1992. godine nadalje, kada su tambure uvedene u kurikulum, tambura je dvadesetak godina bila prisutna kao izborni instrument na teoretskom odjelu. Tijekom godina pojavila se potreba da se tambura uvede kao glavni instrument iz razloga jer su neke glazbene škole na području Republike Hrvatske to već imale. U varaždinskoj

školi to je krenulo najesen 2012. godine kada su prve generacije upisale tamburu kao glavni predmet i danas bi već trebali diplomirati.

2. Tko je bio inicijator i je li bilo nesuglasica?

Inicijator je bila glazbena škola sama po sebi jer se naprosto pojavila potreba uvođenja glavnog predmeta tambure zbog priljeva učenika koji su imali bogatu tradicijsku kulturu izvan glazbene škole zato što su svirali u kulturno-umjetničkim društvima, pa je po toj inerciji škola inicirala da se omogući i odobri samostalni odjel za tambure koji sam ja preuzeo za rad.

Što se tiče nesuglasica, ne vjerujem da ih je bilo jer je ideja zaživjela, ali uvijek postoje neke stvari, kad se pokreće novi odjel, koje se rješavaju tijekom godine kao na primjer nabavljanje opreme i slično. Uglavnom, odjel je krenuo s radom i to relativno brzo i dobro.

3. Koliki je interes za upis u osnovno, a koliki u srednje glazbeno obrazovanje; je li se povećao ili smanjio u odnosu na protekle godine te koliko je učenika maturiralo tamburu do sada u Glazbenoj školi u Varaždinu?

U ovih 12 godina rada priljev i interes učenika jest konstantan za tamburašku glazbu i profesionalno obrazovanje tamburaša, što u osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju. Godišnje se prosječno upisuje desetak učenika na glavni predmet tambure.

Do sada je kod nas maturiralo sedmero učenika od kojih ih se šest nastavilo profesionalno baviti tamburom te su upisali akademije za tambure što je vjerujem svakako dobar prosjek i zadovoljavajući pokazatelj da tendencija tamburaštva živi itekako ozbiljno.

4. Koji instrument kao primaran učenici najčešće upisuju?

U zadnje vrijeme nešto je češći upis na bisernicu, ali i ja kao profesor imam tendenciju na temelju nekih predispozicija ponekad sugerirati učenicima koji instrument da izaberu. Iako je

u zadnje vrijeme bisernica češći odabir, na kraju se najčešće broj svirača bisernice i svirača braća otprilike poravna.

5. Kako ocjenjujete period od uvođenja tambure do danas? Što se važno promijenilo?

U principu se promijenilo dosta toga, uglavnom na bolje. Glazbena škola u Varaždinu danas ima kompletni odjel za tamburu koji je ni iz kakve literature došao do toga da imamo jako velik fond skladbi koje se sviraju, što od onih koje smo sami obradili sve do drugih koje smo uspjeli nabaviti. Također je oformljen i tamburaški orkestar koji je sastavljen od učenika tambure. Tambura se razvija i dalje u pozitivnom smjeru, što nastavnim planom, što sudjelovanjem na manifestacijama i prisutnošću u općem životu grada jer se tambura i dalje svira u kulturno-umjetničkim društvima na području grada.

6. Iz kojih mjesta dolaze učenici?

Učenici većinom dolaze iz same okolice grada Varaždina, ali zadnjih godina imamo i priljev učenika i iz susjednih županija, točnije Koprivničko-križevačke, Međimurske i Krapinsko-zagorske županije.

7. Kojim se sustavom tambura koristite u školi i koji je razlog za to?

U samom početku odjela, s obzirom na tradiciju i kulturu koju je škola imala, koristio se G – D sustav tambura jer je bio duboko ukorijenjen 70-ih godina 20. stoljeća. Razlog korištenja tog sustava jest taj što je škola imala literaturu za njega te su i instrumenti bili ugođeni na taj način. S obzirom na to da su se na tamburu upisivali i učenici koji su od prije koristili A – E sustav, koji je raširen po većini zemlje, glazbena škola išla im je ususret te omogućila da sviraju na vlastitim instrumentima A – E sustava. Tako smo se nekoliko godina koristili obama sustavima dok danas u srednjoškolskom obrazovanju koristimo isključivo A – E sustav jer se na tamburama tog sustava svira na muzičkim akademijama. Što se tiče osnovne škole, još uvijek

povremeno koristimo G – D sustav ovisno o učenicima koji dolaze, ali kasnije se obavezno radi prelazak na A – E sustav ako se upisuje srednja škola.

8. *Koliko često učenici tambura sudjeluju na koncertima, natjecanjima ili snimanjima kao solisti, komorni sastavi ili orkestar? Što biste istaknuli?*

Ono što bi trebalo varaždinskoj školi ići na ponos jest stvarno sudjelovanje na brojnim natjecanjima i koncertima. Odjel za tambure svake godine organizira samostalan koncert, a tu je i niz koncerata u organizaciji škole gdje se redovno nastupa što solistički, što kao komorni sastav ili orkestar. Uglavnom je tendencija da se tijekom godine što više svira, odnosno da se sav uvježban program izvede pred publikom. Dobra je stvar da je naš tamburaški orkestar prisutan i na brojnim manifestacijama grada Varaždina na koje se rado odazovemo.

9. *Koji program i koliko u prosjeku učenici svladavaju u osnovnom, a koliko u srednjem glazbenom obrazovanju glavnog predmeta tambure u odnosu na Nastavni plan i program? Što biste promijenili?*

Nastavni plan i program nešto je što postoji iz 1992. godine i, naravno, dužni smo se njime koristiti i poštovati ga, međutim sad je već tendencija i dolazi do nekih promjena tako da bih mogao reći da naši učenici savladavaju nekakvih 80 % toga programa što naravno ovisi o njihovim predispozicijama. Većina učenika uspješno savlada poteškoće i prepreke koje trebaju proći u svojem školovanju, posebno se misli na osnovnu školu, a srednja škola trebala bi taj postotak i povećati što i je slučaj kod nas jer se postižu jako dobri rezultati i općenito je zadovoljstvo učenika, roditelja i moje osobno kao nastavnika na visokoj razini jer se visok postotak gradiva iz nastavnog programa ostvaruje. Vjerojatnost boljeg napretka ovisi i o vanjskoj angažiranosti učenika, odnosno koliko često učenici nastupaju i koliko imaju iskustva s publikom.

Često kombiniramo tamburu s drugim instrumentima, što sa srodnim, što s nesrodnim, u radu s orkestrom i manjim komornim sastavima, jer ako tamburu želimo istaknuti kao solistički instrument, potrebno ju je na neki način izravnati s drugim instrumentima i istražiti mogućnosti.

To se pokazalo dobrim i zanimljivim i učenike stavlja u poziciju da nisu podređeni iz razloga jer netko svira neki drugi instrument, a da se tambura smatra još nedoraslom. Održali smo i koncerte s kombinacijama različitih instrumenata u koje se ubrajaju puhaći instrumenti i ostali žičani instrumenti te planiramo s takvim radom nastaviti i dalje.

10. Kakav repertoar najčešće odabirete za komorne sastave i orkestar?

Uvijek odabirem što raznolikiji repertoar. Dakle, postoji repertoar koji bi bio nekakav tamburaški standard i poznavatelji tamburaške glazbe znaju taj repertoar, međutim, volim osobno izabrati i skladbe koje nisu tipično tamburaške. Te skladbe obradimo za tamburaški orkestar i pokušavamo publici dočarati ideju i misao skladbe na tamburama. U zadnjih nekoliko godina naši matični koncerti izrazito su dobro posjećeni tako da možemo zaključiti da publika voli čuti tamburu i u nekom drugom ozračju.

11. Sudjeluju li u orkestru samo učenici glavnog predmeta tambure ili i teoretskog odjela?

Je li sastavljen od učenika OGŠ i SGŠ ili samo SGŠ?

Od 2012. godine do danas najčešće su u orkestru sudjelovali učenici glavnog predmeta tambure koji su pohađali srednju školu uz učenike pripremnih razreda, a sudjelovali su i učenici s teoretskog odjela. S obzirom na to da zadnjih godina raste broj upisa u osnovnu školu za glavni predmet tambure, a Nastavnim planom i programom propisano je da su učenici od trećeg razreda obvezni sudjelovati na komornom muziciranju, trenutačno u orkestru sudjeluje nešto više učenika osnovne škole. Trenutačno imamo šesnaestak učenika u tamburaškom orkestru i svi su s odjela za tambure. Ako učenici s drugih odjela koji sviraju tamburu u nekom kulturno-umjetničkom društvu ili su završili osnovnoškolsko obrazovanje za tamburu, a sada pohađaju neki drugi odjel, imaju želju i mogućnost sudjelovanja u tamburaškom orkestru u sklopu izbornog predmeta, uvijek izađemo ususret i pružimo im tu mogućnost.

12. *Kako vidite budućnost nastave tambura i što biste željeli ostvariti, a do sada niste uspjeli?*

Čovjek u svojem poslu uvijek treba biti optimist. Svjetlu budućnost vidim naprosto iz razloga jer su se pokrenule muzičke akademije za tamburu i interes učenika za sviranje tambura raste sve više te se nadam da će tako biti i dalje. Da bi se to održalo, potreban je i niz tamburaških manifestacija i koncerata. Teško je reći kolike će biti kvote upisa, odnosno koliko će učenika upisivati školu za tambure, ali do sad se uglavnom godišnje upisuje sličan ili isti broj djece. Dakle, sve se razvija u pozivnom smjeru.

Moja je osobna želja da bude sve više komornih tamburaških sastava i tamburaških orkestara u kojima bi svi profesionalni tamburaši mogli muzicirati na visokoj razini. Bilo bi lijepo i da se na razini grada organizira nekakav tamburaški festival gdje bi se sve to moglo prezentirati publici. Možda čak i neko natjecanje u glazbenoj školi u doglednoj budućnosti. Živjele tambure!

Slika 11: Tamburaški orkestar Glazbene škole u Varaždinu god. 2022./23. – dirigent Miodrag Paravinja (osobni arhiv Miodraga Paravinje)

Zaključak

Tambura kao solistički i umjetnički instrument kontinuirano napreduje već dugi niz godina. Muziciranje na tamburama u Varaždinu, gradu bogate kulturne baštine, prakticira se još od 19. stoljeća. Kao što je navedeno u prvom dijelu rada, bilo je to najčešće u radničkim i obrtničkim društvima u kojima se okupljao radnički stalež iz grada i bliže okolice. Tamburaši su gotovo uvijek pratili plesne sekcije u društvima, a nastupali su i samostalno. Da se inzistiralo na kvalitetnom sviranju, može se zaključiti po tome što su neka društva imala utvrđena određena pravila kojih su se tamburaši morali pridržavati kako bi sve bilo na najvišoj mogućoj razini. Zahvaljujući tamburi, otkriveni su mnogi mladi glazbeni talenti, pogotovo djeca iz slabije naseljenih područja, točnije sela. Važno je spomenuti da je ona važan faktor u očuvanju naše tradicije koju svakako treba njegovati i čuvati.

Glazbena škola u Varaždinu može biti ponosna na to jer je prva uvela tambure u Nastavni plan i program još početkom 60-ih godina prošlog stoljeća. Iako su učenici tambure svirali samo u grupnom muziciranju, odnosno tamburaškom orkestru ili nekomu komornom ansamblu, taj se instrument svakako smatrao ravnopravnim i jednako važnim kao i svaki drugi. Dokaz tome jest definitivno profesor Milan Jadrošić koji je u to doba dirigirao tamburaškim orkestrom varaždinske glazbene škole. Iz informacija o nastupima i repertoaru koji se svirao može se zaključiti da se radilo i vježbalo veoma kvalitetno. Tamburaši glazbene škole nastupali su na raznoraznim manifestacijama i koncertima te su, zahvaljujući tamburi, obišli mnoge destinacije diljem zemaljske kugle i prezentirali varaždinsku glazbenu školu i samu tamburu na veoma lijep način. Uz raznolik repertoar koji je tamburaški orkestar izvodio, dokazalo se da je tambura instrument na kojemu se može itekako kvalitetno muzicirati te da zaslužuje mjesto u glazbenim školama.

Velika i veoma važan događaj za tamburu u Varaždinu bio je 2012. godine kada je uveden odjel za tambure u glazbenoj školi. Najesen te godine upisani su prvi učenici u osnovnu glazbenu školu, smjer tambure. Svaki učenik koji upiše glazbenu školu odabire primarni instrument, bisernicu ili brač, a prema Nastavnom planu i programu u komornim ansamblima i tamburaškom orkestru djeca uče svirati i ostale srodne tamburaške instrumente. Nakon završenoga osnovnog i srednjoškolskog glazbenog obrazovanja učenici stječu zvanje *glazbenik tamburaš* te imaju mogućnost daljnega školovanja na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu ili Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku.

Literatura

1. Arhiva Glazbene škole u Varaždinu
2. Ferić, Mihael. *Hrvatski tamburaški brevijar*. Zagreb: Udruga za promicanje hrvatske kulture i baštine Šokadija, 2011.
3. Filić, Krešimir. *Glazbeni život Varaždina*. Varaždin: Muzička škola Varaždin, 1972.
4. Frntić, Boška, Santo, Gabrijel i Vilko Ivanuša. *RKUD „Sloboda“ u Varaždinu: 1905.-1955*. Varaždin: [s.n.], 1955.
5. Kovačević, Krešimir. *Muzička enciklopedija*. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 1971.-1977.
6. Palčok, Zoran. *Spomenica Muzičke škole Varaždin 1828-1978*. Varaždin: Muzička škola, 1978.

Popis slika

Slika 1: Proslava posvećenja nove zastave hrv. pjevačkog društva Vijenca godine 1901.	2
Slika 2: Tamburaški zbor društva Sv. Cecilija u Varaždinu	4
Slika 3: Prvi hrv. dječjački zbor Rodoljub iz Varaždina	4
Slika 4: Tamburaška sekcija Slobode 1930. godine	6
Slika 5: Plesna ekipa Vilka Jureca s tamburaškim orkestrom i harmonikašem.....	7
Slika 6: Tamburaška sekcija KUDŽ Ivo Mikac.....	8
Slika 7: prof. Marijan Zuber	9
Slika 8: Glazbeni pedagog i dirigent Milan Jadrošić.....	11
Slika 9: Dječji zbor i tamburaški orkestar Muzičke škole god. 1962./63.	13
Slika 10: Tamburaški orkestar Muzičke škole god. 1965. – dirigent Milan Jadrošić.....	14
Slika 11: Tamburaški orkestar Glazbene škole u Varaždinu god. 2022./23. – dirigent Miodrag Paravinja	21